

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
BAKİ DÖVLƏT UNİVERSİTETİ

FƏNN SİLLABUSU

Təsdiq edirəm _____ Əmir Əliyev _____
(kafedra müdiri)

İmza: _____

Tarix: “ 13 ” ____yanvar ____2015 ____-ci il

Kafedra: ____İnsan Hüquqları və informasiya hüququ_____

Fakültə: ____Hüquq _____

I. Fənn haqqında məlumat

Fənnin adı: __Bioetika və tibbi hüquq_____

Tədris yükü (saat) cəmi: **54**_ müəzərə **30**_ seminar **15**_ praktik (laboratoriya)_____

Tədris ili ____2015____ Semestr __II__ Bölmə _azərb._____

Kredit sayı (hər 30 saata 1 kredit) _____

II. Müəllim haqqında məlumat: __Qələndərli Nigar Hüseyn qızı _____

(Soyadı, adı, atasının adı, elmi adı və dərəcəsi)

Məsləhət günləri və saatları: _____

E-mail ünvanı: __Nigar_qh@hotmail.com_____

İş telefonu: _____

III. Tələb olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri:

Əsas:

1. ____Bioetika baza tədris proqramı _____

2. ____Bioetika: sənədlər və terminlər_____

3. ____Əmir Əliyev İnsan Hüquqları_____

4. _____

5. _____

Əlavə:

1. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası _____
2. Azərbaycan Respublikasının cinayət məəcəlləsi. _____
3. Rassel Potterin: "Qlobal bioetika" _____
5. Bioetikaya dair YUNESKO-nun proqram _____

IV. Fənnin təsviri və məqsədi:

(Fənn haqqında qısa məlumat, onunla şərtləşən fənlər (bilavasitə bağlı olan/uyğun gələn), fənnin tədrisinin məqsədləri. Bu fənni öyrənməklə tələbələrin nəyi biləcəkləri, nəyə nail olacaqları və hansı vərdişlərə yiyələnəcəkləri qeyd edilir)

Kursun qısa təsviri:__ Bioetikanın problemləri həm insanlara və həm də ümumiyyətlə cəmiyyətə aid olan problemlərdir. Gələcəyin vətəndaşları olaraq tələbələr öz həyati istiqamətlərini seçməklə yanaşı, həm də cəmiyyətin inkişaf istiqamətini müəyyən edən hərəkətverici qüvvədirlər. Bioetika sahəsində biliklərə malik olan gənc nəsil daha dərin əsaslandırılmış sosioloji və siyasi həllər qəbul etməyə qadir olan vətəndaşlar olurlar. _____

Kursun məqsədi:__ Mahiyyət etibarilə bioetikanın tədrisinin əsas məqsədi tələbələrdə kritik anlarda düzgün qərar qəbul etmək, yaxşını pisdən ayırd edə bilmək, həyati məsələlərin insani həllini tapmaq bacarığını formalaşdırmaqdır. _____

V. Fənnin təqvim planı:

VI.

Həftələr	Mövzunun adı və qısa icmalı	Mühazirə	Məşğələ	Saat	Tarix
	Mövzu №1 Fənlə tanışlıq; Bioetikanın prinsipləri Qısa icmalı: Bioetika elm kimi XX əsrin ikinci yarısında yaranıb. "Bioetika" termini amerikalı alim Potter tərəfindən təklif olunub. Bioetikanın prinsipləri. Həkimlərə və digər tibb işçilərinə, əczaçılıq və qida məhsullarının istehsalçılara eksperimen-tatorlara və tədqiqatçılara sağlamlığının mühafizəsi ilə bağlı hansı qərar qəbul etmək öhtəliyi düşür.				

	<p>Bir çox faktlar, qarşılaşdığı dəyərli mahiyyətini özündə daşıyır, onların qərarlarının, insan rifahı, həyat və sağlamlıqlarını asılıdır.</p> <p>Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflər və lazımı səhifələr göstərməklə):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bioetika baza tədris proqramı 2. Rassel Potterin: “Qlobal bioetika 3. Nürenberq məcələsi 4. Bioetika: sənədlər, terminlər 			
	<p>Mövzu № 2</p> <p>Bioetikanın, etikanın mahiyyəti və yaranma tarixi.</p> <p>Qısa icmalı:</p> <p>_Bioetika, etikanın nə olduğunu, etika aləmini, universal təcrübəsini, insan əxlaqının universal və dəyişkən olmasını, onun kriteriyalarını görsədilir.</p> <p>Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflər və lazımı səhifələr göstərməklə):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1._Rassel Potterin: “Qlobal bioetika” 2._Bioetika, tibbi hüquq və yeni texnologiyalar 			
	<p>Mövzu № 3 Bioetikanın inkişafı və onun Azərbaycan Respublikasında hüquqi təminatı.</p> <p>Qısa icmalı:</p> <p>Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyi və demokratik inkişaf yolu azərbaycan alimlərinə bioetika sahəsində</p>			

	<p>dünya nailiyyətləri ilə eyni səviyyədə olmaq imkanı verib. Dövlətdaxili qanunvericiliyi beynəlxalq tövsiyələrə uyğun milli xüsusiyyətlər nəzərə alınmaqla qurulur. Həyat təhlükəsizliyinin qorunması, sağlamlığın qorunması və s., AR Konstitusiyasında, "Sağlamlığının qorunması haqqında Qanuna" və digər bir sıra qanunlarda əksini tapır.</p> <p>Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflər və lazımı səhifələr göstərilməklə):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası 2. Azərbaycan Respublikasının cinayət məəcəlləsi 3. Sağlamlığın qorunması haqqında qanun 4. Ə.Əliyev İnsan Hüquqları 5. Z. Əsgərov. Konstitusiya hüququ 			
	<p>Mövzu № 4</p> <p>Tibbi hüququ.</p> <p>Qısa icmal:</p> <p>Tibbi hüquq bioetikanın əsas qollarından biri olan və hüquqi məsələləri əhatə edir - bu diaqnostika, müalicə, reabilitasiya, tibb və səhiyyə ilə bağlı məlumatlandırılmış razılıq xəstələrin şəxsi muxtariyyəti və toxunulmazlıq, məxfilik və s.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bioetika: sənədlər, terminlər. A.İ.Mustafayevanın 2. Azərbaycan Respublikasının cinayət məəcəlləsi. 3. Azərbaycan Respublikasının 			

	<p>Konstitusiyası /Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik toplusu.</p> <p>4. Azərbaycan Respublikasının səhiyyə qanunvericiliyi</p> <p>5. Bioetika, tibbi hüquq və yeni texnologiyalar</p>			
	<p>Mövzu № 5 Pasientlərin hüquqlarının qorunması.</p> <p>Qısa icmal:</p> <p>_ Pasient ola bilər, və bildiyimiz kimi, hər bir ölkənin vətəndaşı olur. Məhz buna görə də vətəndaşların hüquqlarının müdafiəsi üçün həyat təhlükəsizliyi və sağlamlığının qorunması təsadüfi xarakter daşımır, və bu problem yalnız səhiyyə sisteminin vəzifəsi deyil, bunun ümumdövlət və ictimai əhəmiyyəti var, xüsusən müasir şəraitdə, insanlar öz həyat və sağlam həyat tərzinə daha çox diqqət yetirirlər. Pasiyentlərin hüquqları qanunla təhkim olunmalıdır._____</p> <p>Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflər və lazımı səhifələr göstərməklə):</p> <p>1.3. Əliyev Ə.İ. Müasir beynəlxalq hüquqda insan hüquqları, əhali və miqrasiya problemləri.</p> <p>4. Əliyev M.N. İnsanın yaşamaq hüququ və onun sosial müdafiə sahəsində təminatları.</p> <p>5. Əliyev Ş. İnsan hüquqları sistemində sosial hüquqlar.</p>			
	<p>Mövzu №6 İnsan ləyaqəti və insan</p>			

	<p>hüquqları</p> <p>Qısa icmalı:</p> <p>Bütün insanlar cinsindən, yaşından, sosial statusundan və etnik mənsubiyyətindən asılı olmayaraq eyni ləyaqətə malikdirlər. Şəxsiyyətin ləyaqətinin tanınması onun hüquqlarına hörmət etməyi, şəxsi həyatına qayğıkeş münasibətdə olmağı, qeyri-qanuni təcavüzlərdən qorumağı və cəmiyyətdə öz layiqli yerini tutmasına kömək etməyi nəzərdə tutur</p> <p>Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflər və lazımı səhifələr göstərilməklə):</p> <p>1._ Ə. Əliyev İnsan hüquqları __</p> <p>2._Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası</p> <p>3._Azərbaycan Respublikasının cinayət məəcəlləsi.</p> <p>3._Bioetika, tibbi hüquq və yeni texnologiyalar</p> <p>4._ Əsgərov Z.A. Konstitusiya hüququ</p>				
Həftələr	Mövzunun adı və qısa icmalı	Mühazirə	Məşğələ	Saat	Tarix
	<p>Mövzu №7 Muxtariyyat və şəxsi məsuliyyət</p> <p>Qısa icmalı:</p> <p>_bioetikanın ən mühüm mövzularından biridir. Hər bir kəsin öz sağlamlığının qayğısına qalmaqda, tibbi yardıma ehtiyacı var. Həkimlər pasiyentlərin muxtariyyat hüququna və məsuliyyət hisslərinə hörmətlə yanaşmalıdırlar.</p> <p>Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflər və lazımı səhifələr göstərilməklə):</p> <p>1._ Bioetika, tibbi hüquq və yeni texnologiyalar</p> <p>2. 13. Biologiya və təbabətin nailiyyətlərinin tətbiqi ilə əlaqədar insan hüquqlarının və insan ləyaqətinin qorunmasına dair Konvensiya</p> <p>3.İnsan hüquqları və bioetikaya dair Ümumi bəyannamə _____</p>				
	Mövzu №8				

	<p>Razılıq vermə prinsipi</p> <p>Qısa icmal:</p> <p>Razılıq prinsipi insan ləyaqətinə və hüquqlarına hörmət prinsipləri ilə əlaqələndirilir. Bu prinsip muxtariyyət və fərdi məsuliyyət prinsiplərinin praktiki olaraq dəqiqləşdirilməsidir. Onun məqsədi pasiyentin sərbəstliyini, insan kimi statusunu təsdiq etmək, məcburiyyət və aldatmaq hallarını aradan qaldırmaq, həkimin özünə tənqidi yanaşmasını və ictimaiyyəti geniş mənada tərbiyələndirməkdir _____</p> <p>Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflər və lazımı səhifələr göstərilməklə):</p> <p>1._ İnsan hüquqları və bioetikaya dair Ümumi bəyannamə _____</p> <p>2._ Biologiya və təbabətin nailiyyətlərinin tətbiqi ilə əlaqədar insan hüquqlarının və insan ləyaqətinin qorunmasına dair Konvensiya _____</p> <p>3._Məmmədov V.Q., Mustafayeva A.İ., Bəndəliyeva A.B. Pasiyent hüquqlarını əks etdirən beynəlxalq sənədlərin və xarici ölkələrin qanunlarının tədqiqi _____</p> <p>4. _____</p>				
Həftələr	Mövzunun adı və qısa icmal	Mühazirə	Məşğələ	Saat	Tarix
	<p>Mövzu №9</p> <p>Şəxsi həyatın toxunulmazlığı və məxfilik mövzusu</p> <p>Qısa icmal:</p> <p>Pasiyentin şəxsi həyatı toxunulmazdır və məxfiliyə əməl edilməsi vacibdir. Səhiyyə işçiləri, həkimlər və eləcə də bu sahənin rəsmiləri pasiyentin şəxsi həyatını müdafiə etməli, onun haqqında bütün məlumatları, o cümlədən genetik məlumatları gizli saxlamalıdırlar . _____</p> <p>Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflər və lazımı səhifələr göstərilməklə):</p> <p>1. İnsanın genetik məlumatları haqqında YUNESKO-nun bəyannaməsi</p> <p>2. İnsan hüquqları və bioetikaya dair Ümumi</p>				

	<p>bəyannamə 3. Mustafayeva A.İ. Beynəlxalq hüquqda və milli qanunvericilikdə bioetik nor-malar və prinsiplər</p>			
	<p>Mövzu № 10 Gen mühəndisliyi və insan hüquqları.</p> <p>Qısa icmal:</p> <p>Biotibbin, təbabətin, gen kimi - insan yaratma inkişafı ilə bağlı birbaşa şəkildə mühüm sosial və mənəvi-hüquqi aspektləri yaradır. Bu gün elm genlərlə insanın istədiyi kimi sərəncam edə bilər, məsələn, "körpələrin dizayn" etməsi, insan ehtiyat orqanları yaranması və s. Dünya ictimaiyyəti belə təzahürlərə qarşı münasibəti birmənalı deyil.</p> <p>Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflər və lazımı səhifələr göstərilməklə):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Əliyev C.Ə., Məmmədov Ə.Ç. Gen mühəndisliyi, biotexnologiya, təhlükəsizlik problemləri və bioetika 2. Bioetika: sənədlər, terminlər. A.İ.Mustafayevanın redaktəsi ilə. Bakı: Elm, 2009. 336 s. 3. İnsan genomu və insan hüquqları haqqında YUNESKO-nun Ümumi bəyannaməsi 4. İnsanın klonlaşdırılması haqqında Birləşmiş Millətlər Təşkilatının bəyannaməsi. 5. Muller H.J. Means and Aims of Human Genetic Betterment. In Ethical Issues in Modern Medicine 			

	<p>Mövzu №11</p> <p>Genetik Modifikasiya olunmuş qida məhsulları</p> <p>Qısa icmalı:</p> <p>Gen mühəndisliyi ilə insan təbiyətindən daha qabağadək genləri yalnız eyni növlər daxilində deyil, həm də müxtəlif növlər arasında köçürməyi bacarmışdır. Gen mühəndisliyi yolu ilə genomu dəyişdirilmiş orqanizm, genetik yeniləşdirilmiş və ya genetik modifikasiya olunmuş orqanizm – GMO</p> <p>Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflər və lazımı səhifələr göstərilməklə):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. YUNESKO-nun bioetika üzrə baza tədris proqramı 2. Bioetika, tibbi hüquq və yeni texnologiyalar 3. Əliyev C.Ə. Müasir agribiotexnologiyada bioetik problemlər 4. İnsan üzərində tibbi tədqiqatların etik prinsiplərinə dair Ümumdünya tibb assosiasiyasının Helsinki bəyannaməsi 			
	<p>Mövzu №12 Reproduktiv texnologiyalar və Bioetika</p> <p>Qısa icmalı:</p> <p>Reproduktiv texnologiyalar - bioetikanın mühüm istiqamətdir. bu həmçinin ailə planlaşdırılması sahəsində insan fəal müdaxilə ilə bağlıdır. Surroqat analıq, ekoyulaylanma, embrion parçalardan istifadə etmək və s. İnsanların münasibəti bu problemlərə əhalinin dünyagörüşündən, ənənələrindən müəyyən edilən etik</p> <p>Modifikasiya olunmuş qida məhsulları</p> <p>Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflər və lazımı səhifələr göstərilməklə):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bioetika: sənədlər, terminlər. 			

	<p>A.İ.Mustafayevanın redaktəsi ilə. 2. Bioetikaya dair YUNESKO-nun proqramı 3. Azərbaycan Respublikasının cinayət məəcəlləsi</p>			
	<p>Mövzu №13 Reproduktiv hüquqlar insanın təbii hüququ kimi. Qısa icmalı: Cəmiyyət həmişə ailə planlaşdırılması və reproduktiv fəailətinin aktivləşməsi üzrə müxtəlif tədbirlər görməyə çalışır. Bu tədbirlə hüquqi noqtə nəzərdən baxılmalıdır._____</p> <p>Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflər və lazımı səhifələr göstərməklə): 1. İnsanın genetik məlumatları haqqında YUNESKO-nun bəyannaməsi _____ 2. İnsan üzərində tibbi tədqiqatların etik prinsiplərinə dair Ümumdünya tibb assosiasiyasının Helsinki bəyannaməsi ____ 3. İnsan hüquqları və bioetikaya dair Ümumi bəyannamə _____ 4. Azərbaycan Respublikasının cinayət məəcəlləsi. _____ 5. “Bioetika, hüquq və insan hüquqları” Ayten Mustafayeva</p>			
	<p>Mövzu №14 Yoluxucu xəstəliklərlə mübarizə sahəsində hüquq pozuntuları Qısa icmalı: İÇV infeksiya təkcə sırf tibbi deyil, eləcə də sosial-etik, hüquqi problemdir. Bioetika da hüquq kimi ən müxtəlif sosial normaların: dini, tibbi-etik, iqtisadi və s. Təsirini öz üzərində hiss edirş_____</p> <p>Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflər və lazımı səhifələr göstərməklə): 1. Bioetika, tibbi hüquq və yeni texnologiyalar 2. İnsanın genetik məlumatları haqqında YUNESKO-nun bəyannaməsi 3. İnsan hüquqları və bioetikaya dair Ümumi bəyannamə 4. Azərbaycan Respublikasının cinayət məəcəlləsi.</p>			

	<p>Mövzu №15 Etik komitələri və onların fəaliyyəti.</p> <p>Qısa icmalı: Bioetika üzrə komitə - həyat haqqında tibb elmlərin etik aspektlərini, səhiyyə sahəsində innovasiya siyasətinin, eləcə də digər sahələrdə həyat fəaliyyətiylə insan və onun sağlamlığı ilə bağlı məşğul olur. Azərbaycan Respublikasında Milli komitəsi 1999-ci ildə yaradılmış bioetika, elm və texnologiyaların etikası üzrə fəaliyyət göstərir.</p> <p>Oxu materialları (kitabın adı, müəlliflər və lazımı səhifələr göstərilməklə):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bioetika, hüquq və insan hüquqları Ayten Mustafayeva 2. İnsan hüquqları və bioetikaya dair Ümumi bəyannamə 3. Bioetika baza tədris proqramı 			
--	--	--	--	--

VII. İmtahanın keçirilməsi forması -vazılı, şifahi, dialoq və ya test.

VIII. Semestr ərzində qiymətləndirmə və bal bölgüsü:

Balların maksimum miqdarı – 100 bal.

A) *Semestr ərzində toplanan maksimum bal – 50 (imtahana keçid bal – 25)*

Dərsə davamiyyətə görə	10 bal
Mühazirə mətnlərinin tərtibatına görə	5 bal
Tələbələrin sərbəst işinə (referat, prezentasiya, tədqiqat işi və s.) görə Qeyd: Plagiat halları qəti qadağandır! Sərbəst işlə əlaqədar bütün tapşırıqların qısa təsviri, təqdim olunma şərtləri, vaxtı və qiymətləndirmə üsulu dəqiq göstərilir.	5 bal
Seminar (məşğələ) və ya laboratoriya dərslərinin nəticələrinə görə (eyni fəndən həm seminar (məşğələ), həm də laboratoriya dərsləri nəzərdə tutulduğu halda onların hər birinə 10 bal ayrılır).	20 bal
Kurs işinin hazırlanmasına və müdafiəsinə görə (fənn üzrə kurs işi (layihəsi) nəzərdə tutulmayıbsa, ona ayrılan 10 bal seminar (məşğələ) və ya laboratoriya dərslərinə əlavə olunur).	10 bal

B) *Semestr imtahanı nəticəsinə görə - maksimum 50 bal*

Hər biletdə – 5 sual, hər suala – 10 bal verilir

Qeyd: Tələbənin imtahanndan topladığı balın miqdarı 25-dən az olmamalıdır.

C) *Semestr nəticəsinə görə qiymətləndirmə (imtahan və imtahana qədər toplanan ballar əsasında):*

91 – 100 bal	əla	A
81 – 90 bal	çox yaxşı	B
71 – 80 bal	yaxşı	C
61 – 70 bal	kafi	D
51 – 60 bal	qənaətbəxş	E
51 baldan aşağı	qeyri-kafi	F

Müəllim: Qələndərli Nigar Hüseyn qızı İmza: _____
(soyadı, adı, atasının adı)

Tarix: 17.11.2014